

1989, 16. října – Sdělení VONS č. 1092 „Postihy za manifestaci 21. srpna 1989“ o soudních jednáních, trestních stíháních a dalších postizích československých občanů v souvislosti s manifestací 21. 8. 1989 v Praze.¹

Z velkého množství osob, jež byly 21. 8. 1989 zadrženy a později stíhány pro trestný čin nebo přečin, se nám dosud podařilo zachytit jen malý zlomek. I z něj si však lze udělat zřetelnou představu, jakým způsobem hodlají SNB, prokuratury a soudy nakládat s projevy nespokojenosti československých občanů.

Důchodkyně Antonie Boková, signatářka Charty 77, nar. 17. 3. 1926, bytem Biskupcova 38, Praha 3, je od 6. 9. 1989 stíhána pro přečin proti veřejnému pořádku podle § 6a zák. o přečinech a pro trestný čin útoku na státní orgán a orgán společenské organizace podle § 154/2 tr. zákona. Vyšetřovatel ndpr. [sic] Antonín Beránek ji viní, že se 21. 8. 1989 zúčastnila nepovoleného shromáždění na Václavském náměstí a že „na adresu zakročujících pořádkových jednotek SNB vykřikovala urážlivé výroky“. Pokud bude Antonie Boková v této kauze odsouzená, hrozí jí trest odnětí svobody do jednoho roku.²

JUDr. Vladislav Šimsa odsoudil u Obvodního soudu pro Prahu 8 údržbáře Milana Horného, nar. 21. 10. 1936, bytem Obránců míru 16, Praha 7, pro přečin proti veřejnému pořádku podle § 6a zák. o přečinech k peněžitému trestu ve výši 2000 Kčs. Milan Horný, který se 21. 8. 1989 na Václavském náměstí octl náhodou, se proti rozsudku odvolal. O jeho odvolání bude rozhodovat Městský soud v Praze.

Dne 5. 10. 1989 soudil JUDr. Antonín Těšík knihaře Martina Holatu, nar. 9. 11. 1964, bytem Dědinská 895, Praha 6. Martin Holata byl obviněn z přečinu proti veřejnému pořádku podle § 6a zák. o přečinech. Z jeho výpovědi a výpovědi svědků vyplynulo, že se manifestace neúčastnil a že byl zadržen ve Vodičkově ulici, když šel s přáteli směrem na Karlovo náměstí. Samosoudce trestní

stíhání zastavil, prokurátor však proti tomuto usnesení podal stížnost, o níž bude rozhodovat Městský soud v Praze.

Rovněž 5. 10. 1989 odsoudil JUDr. Antonín Těšík vychovatele Milana Topola, nar. 18. 10. 1968, bytem Poděbradská 550/117, 194 00 Praha 9, k peněžitému trestu ve výši 5000 Kčs. Milan Topol se vzdal odvolání, protože měl za to, že když se doznal k tomu, co mu bylo kladeno za vinu, nemělo smysl odvolávat se. Doznal se, že 21. 8. 1989 odpoledne ve Spálené ulici spolu s dalšími spoluobčany zpíval čs. státní hymnu a skandoval heslo „Nechceme se prát!“ Obraz, který tento případ poskytuje o právním vědomí čs. občanů, je opravdu spíš karikaturou – a jistě nikoli vinou jedenadvacetiletého Milana Topola.³

Dne 6. 10. 1989 projednávala samosoudkyně JUDr. Helena Hlavatá u Obvodního soudu pro Prahu 3 případ ing. Zdeňka Žampy, nar. 24. 12. 1956. Zdeněk Žampa byl obviněn z přečinu proti veřejnému pořádku podle § 6a zák. o přečinech, jehož se měl dopustit účastí na manifestaci 21. 8. 1989. Výpověď jediného svědka – příslušníka eskortní čety – byla značně rozporná: bylo zřejmé, že není schopen Zdeňka Žampu identifikovat – ostatně ho ani při žádné trestné činnosti neviděl, pouze ho na písemný příkaz eskortoval. Samosoudkyně hlavní líčení odročila na 27. 10. na 12 hodin.

Pro přečin proti veřejnému pořádku podle § 6a zák. o přečinech odsoudil dne 12. 10. 1989 JUDr. Jan Bělohradský u Obvodního soudu pro Prahu 1 stavebního mistra Vojtěcha Pokorného, nar. 11. 2. 1971, bytem Bechyňova 7, Praha 6, k peněžitému trestu 3000 Kčs. Vojtěch Pokorný se proti rozsudku odvolal, o odvolání bude rozhodovat Městský soud v Praze.

Informace o Chartě 77, r. 12, 1989, č. 19, s. 6.

POZNÁMKY

¹ Představitelé československé opozice vydávali k 21. výročí okupace Československa svá prohlášení již od počátku léta. Zástupci nezávislých iniciativ napsali 3. 7. 1989 dopis premiérům a poslancům Bulharska, Maďarska, Ně-

mecké demokratické republiky, Polska a Sovětského svazu s požadavkem odsouzení okupace Československa, zřeknutí se tzv. Brežněvovy doktríny a odchod okupačních vojsk z československého území. CÍSAŘOVSKÁ, Blanka – PREČAN, Vilém (eds.): *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*, sv. 2, Praha 2007, s. 1137–1138. Mluvčí Charty 77 Tomáš Hradílek, Dana Němcová a Alexandr Vondra, představitelé Nezávislého mírového sdružení Hana Holcnerová, Jan Chudomel, Jana Petrová, Jan Svoboda a Rút Šormová, zástupce Českých dětí Petr Placák, členové Mírového klubu Johna Lennona Heřman Chromý a Stanislav Penc, Společenství přátel USA Petr Bartoš a Bedřich Koutný a Polsko-československé solidarity Petr Pospíchal a Anna Šabatová vydali 10. 8. 1989 prohlášení k 21. 8. 1968 nazvané „Slovo k srpnovému výročí“ obsahující vyjádření k okupaci Československa v roce 1968 a k jejím následkům a výzvu vládě ČSSR k dodržování shromažďovacího práva. CÍSAŘOVSKÁ – PREČAN (eds.): *CHARTA 77*, sv. 2, s. 1148–1150. Představitelé Mírového klubu Johna Lennona Heřman Chromý, Jiří Pavlíček, Stanislav Penc, Miloš Zeman a Martin Zikeš informovali dopisem z 10. 8. 1989 stoupence klubu o jeho připojení k prohlášení představitelů nezávislých iniciativ „Slovo k srpnovému výročí“. Dopis zároveň obsahoval objasnění stanoviska klubu k situaci v Československu. Luboš Dobrovský, Zdeněk Urbánek, Anna Marvanová, Ludvík Vaculík a Lenka Procházková vydali 10. 8. 1989 dokument „Slovo k 21. srpnu 1989“ obsahující výzvu československým občanům k neorganizování demonstrací odůvodněnou obavami z provokací ze strany režimu. Oba dokumenty jsou uloženy in: LP, Sb. VONS, inv. č. 14, sign. IV/2, kart. 15. Podobné prohlášení vydal 14. 8. 1989 Václav Havel. Tamtéž, sign. IV/7, kart. 15.

Mluvčí Charty 77 Tomáš Hradílek, Dana Němcová a Alexandr Vondra a představitel Svazu svobodných demokratů Ferenc Köszöj vydali 21. 8. 1989 prohlášení k 21. výročí okupace Československa obsahující vyjádření víry v pád diktatur v zemích sovětského bloku a v rozvoj demokracie v těchto státech. CÍSAŘOVSKÁ – PREČAN (eds.): *CHARTA 77*, sv. 2, s. 1151. Mluvčí Charty 77 Tomáš Hradílek, Dana Němcová a Alexandr Vondra napsali 26. 8. 1989 dopis členům maďarského nezávislého svazu FIDESZ obsahující poděkování za jejich účast v Praze na protestech proti okupaci Československa, požadavek okamžitého propuštění Györgye Kerényiho a Tamáse Deutsche zadržovaných v Praze a vyjadřující solidaritu s maďarskými občany držícími hladovku před československým velvyslanectvím v Budapešti (dokument Charty 77 č. 54/89). CÍSAŘOVSKÁ – PREČAN (eds.): *CHARTA 77*, sv. 2, s. 1152.

Z režimního pohledu byla účast maďarských aktivistů v Praze komentována v článku Vojtěcha Veselého „O italské Radikální straně a maďarském FIDESZ“, obsahující informace o Radikální straně a Svazu svobodných demokratů, jejichž členové se zúčastnili demonstrací u příležitosti 21. výročí okupace Československa, in: *Rudé právo*, 23. 8. 1989, s. 7; dále viz článek

„Reprezentanti Maďarska?“ o hodnocení účasti skupiny maďarských občanů na demonstracích u příležitosti výročí okupace Československa budapeštským večerníkem Esti Hírlap in: tamtéž; článek „„Turisté“ vyhoštění“ o vyhoštění zadržovaných maďarských demonstrantů Györgye Kerényiho a Tamáse Deutsche in: *Rudé právo*, 30. 8. 1989, s. 2 Z dalších příspěvků s tématem demonstrace publikovaných v Rudém právu viz zprávu o zásahu bezpečnostních sil proti demonstraci na Václavském náměstí v Praze konané 21. 8. 1989, *Rudé právo*, 23. 8. 1989, s. 2; rozhovor Marianny Fónodové a Jiřího Janouškovce se zadržným členem maďarské organizace FIDESZ Tamásem Deutschem in: *Rudé právo*, 26. 8. 1989, s. 2; článek „Provokace ve středu Prahy“ in: *Rudé právo*, 22. 8. 1989, s. 2; komentář Jiřího Kohouta k demonstraci in: *Rudé právo*, 22. 8. 1989, s. 2.

Miroslav Kusý, Vladimír Maňák, Hana Ponická, Anton Selecký a Andrej Sýžek-Košuty vydali prohlášení k 21. výročí okupace Československa obsahující informaci o uctění památky obětí okupace v některých slovenských městech in: *Naše snahy* 25, 1989, č. 5 (září–říjen), s. 1. Dále viz mj. článek o otevřeném dopisu Alexandra Dubčeka a Oldřicha Černíka komunistickým stranám Československa a pěti států Varšavské smlouvy účastníků se okupace Československa obsahujícím protest proti okupaci Československa, požadavek jejího označení za chybu a rehabilitace reformního procesu, *Horizont* 18, 1989, dvojčíslo 5 (září–říjen), s. 1; zprávu o policejních zásazích proti protestujícím občanům u příležitosti 21. výročí okupace Československa in: *Informace o Chartě 77*, r. 12, 1989, č. 16, s. 16–17; text „Ohlédnutí za jedenadvacátým srpnem“ obsahující zprávu o zásahu proti účastníkům manifestace u příležitosti 21. výročí okupace Československa, LP, Sb. VONS, inv. č. 14, sign. IV/11, kart. 12; článek „Intervence velryb“ o happeningu uspořádaném Společností za veselejší současnost v Praze v předvečer 21. výročí okupace Československa in: *Informace o Chartě 77*, r. 12, 1989, č. 16, s. 18 – 19; článek „Zahraniční ohlasy na represe v Československu“ in: *Informace o Chartě 77*, r. 12, 1989, č. 17, s. 12; článek „Jak to bylo 21. srpna 1989 v Praze“ in: *Listy* 19, 1989, č. 5 (říjen), s. 75–77.

² K případu Antonie Bokové viz dále sdělení VONS č. 1102, dokument č. 1106.

³ Podezření ze spáchání přečinu proti veřejnému pořádku podle § 6 písm. a) zák. č. 150/69 Sb. bylo Milanu Topolovi sděleno 21. 8. 1989 na Místním oddělení VB Praha 1. Návrh na potrestání Milana Topola podal obvodní prokurátor pro Prahu 1 JUDr. Karel Florian 12. 9. 1989. Městský soud v Praze rozhodl 15. 9. 1989 o odnětí trestní věci Milana Topola Obvodnímu soudu pro Prahu 1 a jejímú přikázání k projednání a rozhodnutí Obvodnímu soudu pro Prahu 2. Stalo se tak z podnětu Obvodního soudu pro Prahu 1, který poukazoval na plnou obsazenost jednacích termínů. Vyřízení věci Milana Topola by trvalo neúměrně dlouho, což by odporovalo zásadě ekonomiky řízení. Samosoudce Obvodního soudu pro Prahu 2

JUDr. Antonín Těšík shledal Milana Topola v hlavním líčení konaném 5. 10. 1989 vinným ze spáchání přečinu proti veřejnému pořádku podle § 6 zák. č. 150/69 Sb. a odsoudil ho k peněžitému trestu ve výši 5000 Kčs. Topol se proti rozsudku odvolal 25. 10. 1989. Toto odvolání zamítl Městský soud v Praze 30. 11. 1989 proto, že po vynesení rozsudku samosoudcem Obvodnímu soudu pro Prahu 2 prohlásil, že se vzdává práva odvolání. Podle usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 z 18. 12. 1989 se Milan Topol stal účastníkem amnestie prezidenta republiky z 8. 12. 1989 a trest mu byl prominut. Výše uvedené dokumenty viz in: ObS pro Prahu 2, soudní spis k případu Milana Topola (spis. zn. 2 T 63/89) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 2 Rt 163/92.